

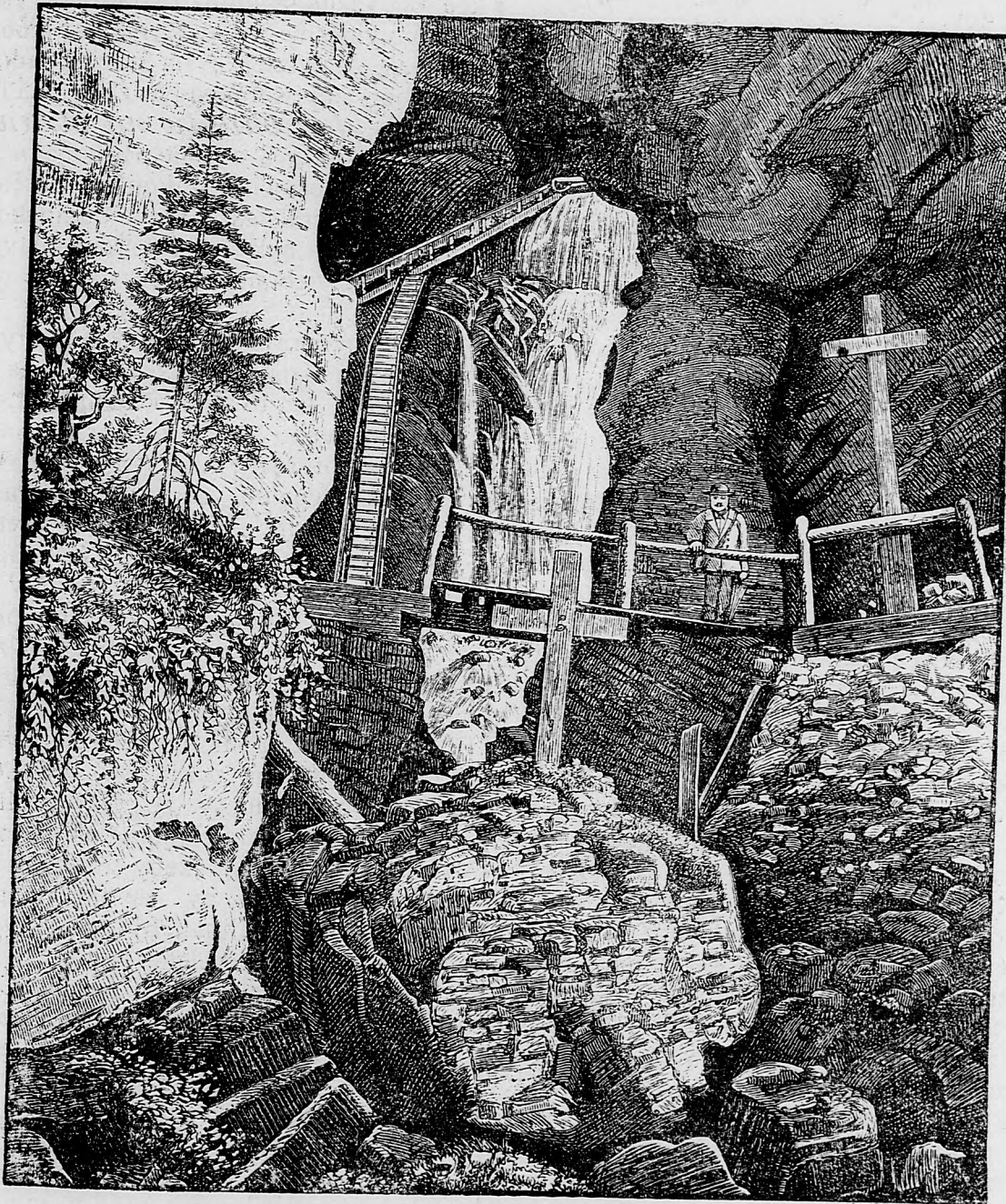
KREŠTĀN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY
VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ NEDEĽU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena :
 Na celý rok 2 zl. — kr.
 Na pol roka 1 > — >
 Na štvrt roka — > 60 >
 Jednotlivé číslo 4 kr.

Spisujú a vydávajú:
MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**
 Hlavný spolupracovník:
FRANTIŠ BLESZKÁNY.

Redakcia a vydavateľstvo : V Budapešti
 VIII. ker., Práter-úlica 44.
 Sem sa majú posielat predplatky, jako i do-
 pisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie.
 Cena jedného 5 stĺpcového malého riadku
 je 10 kr. Rukopisy sa naspá k nedávajú.

Medzi skaliskami.

Kráľové slová.

Pamätihodné slová vyriekol milostivý kráľ náš uhorský 8-ho júna v hrade budinskom.

Pri slavnostách millenárnych na poklonu išli ku milovanému kráľovi nášmu i páni hlavní župani celého Uhorska. Keď hlavní župani pred Jeho Veličenstvom stáli, vtedy medzi inými nasledujúce slová prehovoril k nim posvätný majiteľ trónu kráľovského:

... dobrá administrácia stará sa o hmotný a duševný dobrobyt obyvateľstva *bez ohľadu na strany a národnosti*. Venujte sa plnou vrelosťou a oddanosťou tejto šľachetnej úlohe, ktorú vám ... *na srdce najvrelejšie nakladám*...

Takto napomínal milostivý kráľ náš hlavných županov.

Rozmýšľajte milí rodáci nad týmito slovami Jeho Veličenstva. Veď vždy na oči vyhadzuje nám ten v slovenskej reči písaný „opravdový Tatár,“ že ľudová strana a že náš „Kreštan“ Slovákov iba za nerozumné zvery považuje, lebo vraj nedovolíme ľudu slovenskému *ani rozmýšľať*, lež vodiť vraj ho chceme za nosom a uvaliť vraj mu chceme ťažké jarmo na krky.

Napomíname vás teda drahí bratia! Rozmýšľajte! Nedajte sa slepo viesť! Rozmýšľajte teraz zvláštne nad veľavýznamnými slovami nášho milovaného kráľa.

Sám milostivý kráľ naložil teda na srdce hlavným županom, a síce naložil im „najvrelejšie,“ aby páni župani spravdливо a dobre administrovali (spravovali) stolice, županstvá svoje; sám milostivý kráľ naložil naším županom, aby nehľadeli na to, *akej je kto strany alebo národnosti*, lež aby všetkým občanom bez rozdielu len spravdливosť vysluhovali.

Dal by Otec nebeský, aby slová tieto kráľovske do dobrej pôdy padly a aby hojný úžitok priniesly.

Nech ukiažu teraz naši páni hlavní župani, že vysoko vážia si tú posvätnú osobu, ktorá s kráľovského trónu napomínala ich ku svedomitosti, ku spravdливosti a ku statočnému spravovaniu a riadeniu stolíc.

Nech ukiažu teraz naši páni župani, že slová kráľové za sväté pokladajú. Veď páni liberáli vždy chlúbia sa vo svojich novinách, vždy vytrubujú i v tom „opravdovom Tatárovi,“ že vraj len liberáli hlášu opravdovú úctu ku kráľovi, že len liberáli vážia si vraj vedia *slová a vôľu* milostivého kráľa nášho.

Nuž páni liberáli ukiažte, že žiaden rozdiel nečiríte medzi národnosťami a medzi rozličnými politickými stranami.

Položte si ruku na srdce, páni liberáli!

Pozdvihnite tri prsty k nebu a povedzte, že pri popisoch voličov spravdливо ste pokračovali.

Zákon prísahu predpisuje popisujúcim pánom. Nuž teda predstúpte páni liberáli, *prisahajte*, že pri popise voličov všetko išlo dľa zákona a dľa vôle Jeho Veličenstva, bez rozdielu a *bez ohľadu na strany a národnosti!*

Predstúpte a pochváľte sa páni liberáli, že dľa zákona pokračovali ste, že spravdливо jednali ste v Nitre, v Stupave a pri trencianskych voľbách.

Predstúpte a opovážte sa nám do očí povedať, že ľudová strana nebezpečná je vlasti a že ľud len do jarma magnátov chce nahnať. A keď opovážite sa ľudovú stranu za vlasti-nebezpečnú vyhlásiť, povedzte nám, prečo milostivý kráľ náš „najvrelejšie na srdce kládol“ pánom županom, aby spravdливо zachádzali s obyvateľstvom „*bez ohľadu na strany?*“

Jestli ľudová strana podkopáva pokoj krajiny, jestli búri proti zákonom, prečo neodsúdil ju milovaný kráľ náš v hrade budinskom? Prečo „najvrelejšie“ nakladal na srdce hlavným županom, aby nebrali žiaden ohľad na *politické strany?*

Ten „opravdový Tatár,“ ktorý ani obraz premenenia Krista nerozoznal od na nebe vstúpenia, vždy len to omáľa, že ľudová strana proti vôli milostivého kráľa búri vraj proti zákonom od kráľa potvrdeným.

Nuž slepému darmo vyprávaš o svetle. Darma hovoríme i liberálom, že všetky zákony svetské zachovať sa musia, a že i ľudová strana zachovať chce i tie urážlivé zákony nové. Páni Tatári to nechcú počuť a jaknáhle preriekneme, že *zákonným spôsobom* premeniť (revíziu) chceme tie nové zákony, ihneď do buričov a do vlastizradcov nám nadávajú.

No nech páni liberáli nadávajú ľudovej strane. Nech ten „opravdový Tatár“ píše také „opravdové“ hlúpoty, že vraj grófi a magnáti strielali na poddaných jako na psov, a že keby zase došli k vláde, „žeby znovu uviedli poddanstvo,“ a „keď by sa im na pr. divočina minula v lese, nahnali by poddaných do lesa, a na týchto by strielali.“

Nuž rozmýšľajte milí rodáci. Či môže mať zdravý rozum, ten „opravdový Tatár,“ ktorý o grófoch a magnátoch také ohavnosti píše. To je teda tá „opravdová“ láska kresťanská, na vysokopostavené a nábožné grófske osobnosti také hnusoby kydať.

Len to je nepochopiteľné, že z tých pomúvaných a osočovaných grófov, mnohí sú ktorí

od samého kráľa tie najvyššie vyznačenia a hodnosti obsiahli. A tieto vznešeného ducha osoby, títo od kráľa vyznačení grófi „čihajú vraj ako líšky na slovenský ľud“; oni vraj chcú „jarmo položiť“ na krky ľudu.

Nuž prečože si Jeho Veličenstvo najviac len zpomedzi grófov volí svojich dvorných hodnostárov? Prečo dáva grófum, prečo dal i grófovi Zichymu *to najväčšie vyznačenie zlatého rúna*?

Nech nám odpovie na túto otázku pán opravdový Tatár. Nech nám odpovie, čo znamenajú tie kráľovské slová: „*bez ohľadu na strany a národnosti!*“

Nech nám „opravdovo“ vysvetlí, ktorý gróf a ktorý magnát vedie tak „bezpríkladne vraj nemravný život,“ že napáda nemravnosťou svojou vieru Krista. Nech nám „opravdovo“ povie, ktorý gróf to chuť má poddaných svojich strielať vraj miesto divočiny.

Veru, veru len v tábore liberálov a „opravdových Tatárov“ strielajú na miesto divočiny len samých *capov*. Ešte i pri na nebe vstupení Krista streliťli capa, keď na miesto anjelov fúznateho Eliaša a Mojžiša predložili čitateľom svojim. A ešte sa chfubili, že len oni hlášu „opravdovú“ lásku Kristovú a čitateľov svojich za hlúpe birky a za nerozumné telce považujú. Lebo to len tela dvojnohé uveriť môže, žeby nábožní grófi poddaných svojich strielať chceli.

Páni liberáli! Majte rozum! Veď týmto spôsobom ubohý ľud *do socialismu a do revolúcie* naženete, keď proti grófum a bohatým triedam také osolstvá písať budete.

Nuž a keď sú grófi také nebezpečné vraj „*líšky*“, povedzte nám páni Tatári, prečo narobili ste nedávno dosť hodne nových grófov? Či je to pekne, *rozmnožovať „líšky“*?

POLITICKE CHYRY.

Nezaplnené biskupské stolice. V jednom časopise toľňanskej stolice, ktorý požíva zvláštnu priazeň ministra vnútorných záležitostí, čítame nasledovné úprimné vyznanie toho, na koľko vláda odkladá — dozaista z ohľadu interkalárnych dôchodkov — a nezamýšľa zaplniť už od dávna prazdne katolícke biskupské stolice: „Je síce pravda, že ešte ani teraz nestalo sa žiadne určenie, ani predloženie, z ohľadu rožňavskej a päťkostoskej biskupskej stolice,“ ale preto hovorí sa dosť o tom. Tak hovorí sa v prednejších kruhoch, že Jeho Svätosť rímsky pápež vruče sa zaujíma, aby sa tieto biskupské stolice čím skôr zaplnili, a na jednu z nich lubil by pápež posadiť svojho miláčika, Vilema *Fraknóiho*, výborneho učenca titulárneho biskupa a veľkovaradinského kano-

nika. Oproti uhorská aristokracia bystro účinkuje v záujme svojho kandidáta, grófa Juraja Majlátha, komárnanskeho farára, kdež o primášov kandidát je kanoník *Várošy*. *Táto záležitosť ešte o krok nepokročila, a v ministerskej rade pred oklobrom ani nepride do reči zaplnenie tohoto biskupstva.* Úfame, že i vtedy, najhodnejšieho kandidáta si vyberú. — Všetko je to krásne, veľmi krásne!

Posmech Karola Váradyho. Karol *Várady*, krajinský vyslanec gödöllövskeho okresu, v svojom čase obratne síce použil stupavskú a nitriansku „voľbu“ na to, že i zo svojej stránky čiste voľby požadoval a proti vláde s Tarnócovci spojenej ostro vystúpil, ale keď najnovšie vyšlo na vrch, že jeho stránka len zo sobeckých cieľov zastávala právo v ľudovej strane napadnuté, voličia jeho odvrátili sa od neho. Trpko to musel zkusiť priateľ Polónyiho 14-ho júna, keď v *Zámboku*, kde chcel počť vydávať, vyšiel na posmech. Totiž ten pán vyslanec vo svojej reči chcel malý útok urobiť proti ľudovej strane, ale pochopil, lebo jeho útok opravdivú víchricu vzbúrenia spôsobil medzi shromaždeným ľudom. Už pri prvých slovách jeho reči shromaždení voličia počali škamrať, a keď pán vyslanec započal vychvaľovať civilný sobáš, už sa mu hrozili: „Chcú nás olúpiť o naše náboženstvo!“ „Olupujú nás o naše sviatosti!“ Takéto výkriky znely zo zástupu. Vo svojej reči, ktorá poldruhej hodiny trvala, darmo sa namáhal pán vyslanec *Várady* naspák si získať voličov. Ejhľa výsledkom bol rehot, ktorý vyslanca na posmech vyšlého sprovádzal až na koniec dediny. — Gödöllö ský okres teraz už patrí ľudovej strane.

Nástupca Tarnóczyho. V Orave *matrikárske* výdavky to jest: bydlô, kurivo, svetlo a sluhu platia obce. Matrikári hovoria, že oni nemajú žiadneho platu, že oni dostávajú len honorár (čestný plat) a pod týmto názvom vystavujú i svoje uspokojenky (kvitancie). *Oravsky matrikársky dozorca* tiež len takýto honorár niekoľko tisícov požíva. S týmto odôvodnil svoju prosbu, ktorú nedávno zadal ku stolici za penziu, lebo niekoľko rokov slúžil stolici, že on nemá platu, že len honorár! Zásluhou jeho na tento masný hrniec je to, že bol údom toho vyslanstva, ktoré bolo vyslané z Oravy do Nitry, aby Tarnócyismus zakrylo. Tak sa zdá, že sa tam mnoho musel naučiť lebo ho spomínajú, jako predsedu ku budúcej voľbe a pán Percel musí ho mať veľmi za potreby v Orave, ponač dosávať nekladie mu za povinnosť, aby svoje sídlo zakonom určené v Ružomberku zaujal, šípime asi, že prečo nechce tam ísť!

Fúzia Jednemu viedenskému časopisu z Budapešti teleg afujú, že medzi vládou a národnou stranou, jako tiež medzi vystúpivšími potajomky vedené pojedráky pre millenáre slávnosť sa pretrhly; avšak ešte behom júna že ich pokračuju, — a jakýkoľvek výsledok bude — i dokončia. Z tohoto vidno, že vláda a jej stránka má veľmi zapotreby novej, čerstvej krve; ináč i to očúvame, že gróf Albert Apponyi najbližšie pôjde na výsluch ku kráľovi.

Vláda proti vyššej snemovni. Spolok liberálov a Košuthistov jeden za druhým plodí svoje ovocie. Mrvou v očiach tomuto spolku je zvláštne vyššia snemovňa, proti ktorej už dvoma rokmi počas cirkevnopolitických bojov bolo vydané heslo na ulici a v liberálnej tlači, že „má sa zmeniť základ liberálnom, alebo že ju treba zotret.“ To síce trochu mešká, ale preto Bánffyová vláda už od dáv-

nejšieho času, ju za nič považuje. Vysvitlo zvláštne 10-ho júna. Sotva že spoločníci Bánffyovi zahlasovali prenasledovanie knazov, už minister vnútra Percel navrhol, že ponevác návrh je prijatý, snemovňa nech vyšle tricatčlenový výbor aby sa snemovné pravidlá následkom tohoto návrhu potrebné, mohli premeniť. *Ugron* a *Asbóth*, ba ešte i *Polónyi* boli proti tomuto návrhu, avšak na predloženie predsedu snemovňa predsa rozhodla, že výbor sa vyšle. Nuž či je už zákonom ten návrh? Či ho už vyššia snemovňa prijala? Či ho kráľ už potvrdil? Jakým právom sa opovažuje vláda a jeho najatá banda sa miešať do zákonodarného práva vyššej snemovne a koruny? Jakým právom týchto pomiruje? Snáď preto, že je teraz reč len o ablegátskych voľbách v tom návrhu, snáď si myslí vláda a jej väčšina, že o tom prerieť má právo len snemovňa? Veď tam je reč i o pokračovaní pri voľbách, a k tomu vyššia snemovňa má nielen právo, lež i povinnosť. Ináč ten návrh i tak musí prísť pred vyšší dom a tam potom ináč budú pretriasť tento nezdravý krok snemovne.

Krajinský snem.

V Budapešti 15-ho júna. Dnes v snemovni tak málo zastupiteľov bolo, že predseda štyri kráľ musel ich dať počítať, či sú v dostatočnom počte. Ejhľa v terajšej snemovni ani sto, takých vlasti otcov sa nenachádza, ktorí by svoju úlohu vážne brali.

Liberálna tatárska a vládna strana ale zatvrdlivo nechcela žiadnej opravy prijať, iba keď ju Františ *Sima* trochu postrašil, prijali opravu Hoľanského a *Polónyiho*. Z návrhu odbavili až po 27 §.

16-ho júna. Snemovňa posávať pomaly motala sa po §§ ocn o kuriálnom súdnictve; na raz dnes počala cvalovať, a odbavila bez všetkého rozsúdku asi 100 §§-ov. Vládna liberálna strana všetko očúvala lahostajne, ale hlasovať bola vždy hotová; ľavá strana ale ju ohnivo napádala.

Okolo konca zasadnutia: *Gabriel Ugron* opýtal sa ministerpredsedu, že dokiaľ zamýšľa zamesknať snemovňu. Ministerpredseda odpovedal, že len ešte nie koľko menších návrhov odbavia v snemovni, potom na konci júna, že páni ablegáti môžu ísť domov si odpočinúť od ťažkej práce.

Delegácie.

Rakúska delegácia pojednávala dnes rozpočet vonkajších záležitostí.

Dr. *Kramár* novočeský delegát vystúpil proti trojčlenovému spolku. Gróf *Wurmbrand* zastával ale pohltiku trójčlenového spolku.

Bareuther žaloval sa, že jak velika kvóta obfažuje Rakúsko, a jak malá padá na Uhorsko; že od týchto čias nemôže povoliť, aby takýto nerovný pomer kvóty medzi Rakúskom a Uhorskom panoval; ináč bránil sedmohradských Sasíkov proti maďarizácii. *Zalevski* a *Barvinski*, poľskí tó delegáti zastávali politiku ministra inostranných záležitostí.

17-ho júna. Návrh o kuriálnom súdnictve dnes pokračovali, vláda prijala opravu, že dôverníkami pri voľbe môžu byť mužovia z celého priestoru verejnoprávnosti.

Františ *Sima* rečnil o oprave volebného práva, na to *Bánffy* ministerpredseda odpovedal, že darmo sa žalujú národnosti, jako by ukrátené boli ohľadom volebného práva naproti maďarom, že táto žaloba ne-

stoji, ba že národnosti majú ešte výhody na maďarmi. *Ugron* požadoval, aby sa volebné okresy ináč, spravodlivejšie podelily. Čo ministerstvo aj prisľúbilo.

Delegácie.

Uhorská delegácia dnes vydržovala úplné zasadnutie a zahlasovala rozpočet spoločného ministra finansov, vojenského námorníctva a v známosť vzala oznam o záverečných počtoch.

Rakúska delegácia tiež pojednávala dnes o rozpočte a trochu vážnejšie nežli uhorská. Zvláštne častejšie vybušili všeličo proti Uhorsku. *Krieghammer* vojenský minister na všetko len sucho odpovedal.

V Budapešti 18-ho júna. V sparnej horúčosti usilovala sa dnes snemovňa prebrsť cez strky kuriálneho súdnictva, avšak pri 169 § zaviazla. Zazneli i väčšie reči. Ľavá strana usilovala sa, zvláštne kortešovskú ctižiadost verejnoprávných uradníkov zamedziť, ku pr. tým, aby hlavný služný vo svojom vlastnom okrese nemohol vystúpiť za krajinského vyslanca, pred voľbou musí sa vzdať najprv svojho úradu. Minister Percel vystúpil týmto odsekom na obranu, preto sa týmto §§ nič nestalo.

Pri 169 § bola veľká dohada; mnohým sa to nijako neľúbilo, že celý tento odsek nameraný je proti knazom, na ktorýchžto uvaluje veľké tresty za malé viny. Tu rečnili proti tomuto §-u *Hortoványi*, *Sima* a *Polónyi*. *Polónyi* dnes vystúpil proti knazom, a tak zlostne, že sa to ani ľavej strane neľúbilo, ale vládna strana ho schvalovala porád mu prisvedčujúc.

Delegácie

Uhorská delegácia dnes odpoľudnia o 5 hodine vydržovala zasadnutie, kde pojednávali vojenský rozpočet; trocha sa síce dohadovali, a devať punktov predostreli vojenskému ministrovi ako požiadavky; minister im nečo slúbil, a zas nečo odoprel; a konečne delegácia vojenský počet zahlasovala.

Rakúska delegácia dnes dokonala svoje pojednania. Zahlasovala i do podrobna vojenský rozpočet; len českí delegáti robili opozíciu; proti mnohým vecám našli vynímky, ale väčšina predsa len všetko vojenskému ministrovi, čo si žiadal, odhlasovala.

Snemovňa.

19-ho júna. Bitka je ztratená. Snemovňa vynesla zákon o kuriálnom súdnictve. Bola síce ohnivá dohada okolo 169 paragrafu, ktorý nariaďuje trest a pokutu, na knazov, ktorí sa opovážia voľbu len spomínať v kostole; už i to bude trestané, keď knaz len napomenie svojich veriacich, aby pri voľbe svedomito užívali svojho volebného práva. Rečnili: *Vajay*, *Zelenyák*, *Hévizy*, *Hok*, *Ugron*, *Asbóth*, *Hódošy* a konečne *Holló*, všetci hovorili múdro proti tomuto paragrafu, ale liberálnej, tatárskej vláde netreba múdrosti, ona jakúkoľvek hlúposť a pošetilost zahlasuje, keď sa to len vláde páci. Všetci rečnili z presvedčenia, lež terajšia snemovňa všemožne chce knazov prenasledovať, tedy neslúchala na žiadne múdre slovo.

Na konci zasadnutia ešte minister Percel sa vyslovil o tých uradníkoch, ktorí boli kortešovali pri stupavskej voľbe že sú oni tak čistí a nevinní, že ich on ani na otázku nemôže tahať. Ejhľa tak sa u nás vecí majú.

20-ho júna. V tretom čítaní prijali dnes zákonný návrh o kuriálnom súdnictve a pojednávali návrh o kúpe zlata a návrh o cukrovej dani. Mnohí

vzali účasť v dohode, zvláštne mnoho sa rečnilo o takzvanom cukrovom karteli; viaceri požadovali od ministra, aby proti tomu vystúpil, ako rakúsky minister *Bilinsky*.

Delegácie.

20-ho júna. Delegácie dnes úplne dokonaly svoje práce a predsedovia zatvorili delegacionálne zasadnutia na tento rok. Čo inokedy trvalo päť-šesť týždňov, to teraz sa dokonalo za jeden týždeň. Spoloční ministri môžu byť až veľmi spokojní s ustanovizňou delegácií, zvláštne ale s uhorskou; čo len si žiadali spoloční ministri, to všetko ľahunko dostali; nikde na svete nerozhodujú tak ľahkomyselne, tak vážne otázky ako u nás; ani nikde na svete tak ľahko nepovoľujú milióny peňazí, ako u nás. Aspoň uhorská delegácia neukázala sa byť na výsosti svojej úlohy.

Uhorská delegácia vydržovala dve zasadnutia, jedno pred poľudným o 11 hodine, druhé ale odpoľudnia o 3 hodinách; v prvom zasadnutí len toľko konštatovali, že odkazy obidvoch delegácií sa srovnávajú jeden s druhým.

O 3 hodinách zas sa sišli, a konečne redigovali určenia, ktoré predostrú kráľovi na potvrdenie. Predseda Koloman *Szell* konečne poďakoval sa celej delegácii, za jej usilovnosť a vlasteneckú oddanosť a na kráľa privolať oduševnené „éljen“ a s tým sa uhorská delegácia zavrela.

Rakúska delegácia odpoľudnia o 2 hodinách vydržovala posledné svoje zasadnutie. Niekoľko prosieb haličských sedliakov, aby sa im vynahrádila škoda, čo im vojsko pri cvičbách narobilo, vybavila tak, že prosby sa uložily do archívu, a sedliaci nedostanú nič. I tam sa záujmy chudobného ľudu práve tak do ohľadu berú, ako u nás; neni divu, veď liberáli sú všade jednako nesvedomití a nespravodliví ľudia.

I tu sa konštatovalo, že odkaz uhorskej delegácie sa srovnáva s odkazom rakúskej delegácie.

Konečne *Goluchovsky* vstal a poďakoval sa rakúskej delegácii za jej vlasteneckú obetovavosť, a zvolajúc trikrát „hoch!“ na cisára, zasadnutie delegácie zavrel.

Upozornenie.

Ľudový Kalendár,
Našej ľudu strany,
O dva, o tri týždne,
Bude ľudu daný.

Budú v ňom obrázky,
Viac veršov i žarty,
S rozličným obsahom
Zajímavé články.

Je v ňom politika
I čítanie zbožné,
Deje, hospodárstvo
I rady osožné.

Musí on zavítať
Do každého domu,
Prosíme priateľov,
By prispeli k tomu.

Starý Kresťan.

V najtmavšej Afrike.

Neidem ja tu opisovať vojnu africkú, v ktorej Taliánom tými istými flintami, ktoré oni pred 25 rokmi Jeho Sviatosti pobrali, tak dokonale podkúrili. Tie záležitosti nás tak veľmi nezaujímajú; tým menej bo v našej slobodnej vlasti, konštitucionálnej krajine máme ešte horšie

pomery ako v Afrike. Afriku menujú tmavou, preto že ju ešte neosvietilo slnko vzdelanosti, úmenia; u nás všemožne rozduchujú nie ohník, ale celú vatru osvety, vzdelania. Iste to veľké svetlo oslepilo niektoré stále oči, že teraz menej vidia, abo vidieť nechcú, ako pred tým, vo tme. —

My máme tak zvanú slobodu čo toľko znamená, že my občania tejto krajiny naše občianské práva v medzách zákona bez všetkého násilia či už hmotného (peniazmi, pálenkou palicou) či mravného (sľubami, strašením) vykonať môžeme, máme. Z toho nasleduje to, že naše polozenie pomery také majú byť, aké my chceme. My sme zodpovední za všetky výsledky vykonávania práv našich.

To sa ľahko dá písať, lenže v živote sa vec inakšie má. Dlhé časy sme ani len povedomí neboli nášho slobodného práva, práva najhlavnejšieho, práva volebného. Zahnali nás, bez malej vymienky, ani ovce do košiara, keď nás prv hodne okúpali pravda nie vo vode ani nie v mlieku. Smutné boly to časy!

Ale svet sa mení, a buď Bohu chvála, i my s ním. Známe už teraz nie len naše povinnosti, i práva naše i slobodu našu, a čo je hlavné máme i chuť a vôľu slobodne pokračovať. A hľa! prišli sme z blata do kalúže, teraz zase nám nedovolia, nedajú nám aby sme práva naše slobodne vykonávali. Či je nie tak? Nitra, Stupava, to je nič? A oravské, turčianske voľby výborníkov, o čom nás presvedčujú? V jednej obci bolo 15 liberálov, a 300 ľudových voličov a predsa liberáli zvíťazili. Ako? o tom nás poučia tie hrby karotiek pod stolom.

Ale to je ešte nie všetko. Čo sa robilo vlní pri popise hlasov a čo sa robí teraz? Viete čo sa robí, jestli by ste nevedeli, nuž poviem vám, že po Liptove, Orave, a iných horných stoliciach vóta odobierajú nie každému, desiatemu, ale každému druhému, ba horšie. Kde predtým bolo 160 vôtov, tam je teraz 60, kde 60 tam 20, atď.

Kto to robí? A prečo to robí?

Robia to liberálni tatári!!

A prečo? hm to prečo, to je veľký hák. Porekadlo hovorí, že kto sa topí i britvy sa chytá. Tak to vyzerá, jakoby sa liberálci už zatopíť išli v tom bahne a hnusote ich vlastných skutkov, preto sa tak mecú, preto sa tak namáhajú masťné hrnce oratovať. Nedesia sa ani tých do nevolajúcich nespravodlivosti, aby len moc a vládu sebe udržali. Pozbavujú nás našich slobodných práv, vôtov a komu ho nechajú, postarajú sa, aby ho neškodným učinili tak po nitriansky

Či sa to v tej tmavej Afrike robí? Nie veru

tam! Tam si môže každý zbroj do ruky vziať a tým si práva svoje vydobíť slobodne. To sa len u nás pod panovaním liberálnych tatárov stáť môže, že keď sa chceme hýbať — poviažu nás, chceme-li zbroj do ruky vziať — vytrhnú ho nám, chceme-li zákon zákonitou cestou premeniť — zažalujú, posudzujú nás ako buričov proti zákonu.

Keď porciu vyberajú, vtedy ňa hneď poznajú a musíš zaplatiť či máš či nemáš, chceš-i za to, za päť rokov raz tvoje slovo oddať už ňa nepoznajú, už ňa odsotia jako starý krpec. Ludia, priatelia vidíte, že sa tu už nie len o to jedná či s Bohom či s Luciferom, ale tu ide, o to, či máme byť slobodní a či otroci, žobráci všetkého pozbavení. Ano o to už ide! Kto že je príčina nášho gazdovského úpadku, čo je príčina, že z roka na rok dlhšie viazneme do dlhov, do pazúrov úžerníckých, kto je príčina, že tak často udrú na bubon pred nejedným nedávno ešte dobrým gazdom? Nesvedomité gazdovstvo liberálov, ktorí len pre seba gazdujú. Oni uvrhli nie len jednotlivcov, ale samu krajinu do neslýchaných dlhov; a ešte viacej chcú nás odrať, ešte nás nechcú popustiť, krčovite sa namáhajú, aby nás v moci udržali. Kam to povedie? O tom rozmyšľajte rodáci!!

Keď sú liberáli tak veľkí priatelia ľudu, prečo nesnížia dane? Môžu! Nedávno radili sa veľkí páni v Pešti jako majú poradiť odanenie a uzavreli to, že skoro všetkie dane snížia, len pozemkovú nie. Pozemky sú vždy horšie, úrodu nedaj bože predať, iba od poli darne, a porcie sa väčšia. Či je to nie nesvedomité potlačanie, zdieranie ľudu?

Vie to, cíti to každý. Preto všetci statoční bážia za politikou spočívajúcou na základe právd kresťanských. Kresťanstvo sa nie len náboženstva týka, ono má a musí mať vplyv i na verejný spoločenský život. Preto niet pravdy, spravodlivosti, preto panuje utlačanie, zdieranie, pozbavenie práv, úžera, bo niet ducha kresťanského. To je nie kresťan, ktorý je len v kostole tým!

Čo sa v Afrike medzi polodivými ľuďmi nerobí, to sa stáva u nás! Strasme tie putá, zhodme tie okovy. Ešte sa nemôžeme odhodlať? ešte sa bojíme a či úfame dačo? Do pasce slaniny kladú a tak prevedú myš. I vám kus slaniny ukazujú, bo keby vám korbáč ukázali nešli by stě za nimi; budete ale už v pasci, veru neokusíte z tej slaniny, za to vám dobre stojí

Jablonovsky.

Upozornenie.

Upozorňujeme a prosíme ctených čitateľov „Kresťana“, aby nesadli na lep bezočivým jednateľom a nedali si natisnúť taký kalendár, ktorý nenie ducha kresťanského.

Na prosbu mnohých sme sa odhodlali, že vydáme

„Kresťanský kalendár ľudovej strany,“

ktorý bude obsahu veľmi zaujímavého, aj čítania bude v ňom veľa, obrazy tiež nevystanú. Tento kalendár musí sa dostať do každého domu veriaceho a neodvislého.

Cena bude dosť nízka, len 30 kr., keď ju primeráme k obsahu a veľkosti toho diela.

Nech žijú, ktorí neodvislú ľudovú tlač kresťanskú podporujú.

K dostaniu bude pod nápisom: **Františ Bleszkány, Budapešť, VIII. Mária-Tereziatér. 9.** Objednať už vopred sa môže pod týmto nápisom.

Veľmi môžeme odporúčať velebným pánom duchovným a cteným pánom učiteľom, by už teraz zbierali predplatiteľov, aby tak zásady ľudovej strany aj v tom najchudobnejšom dome opanovali smýšľanie.

Kto objedná desať výtiskov, tomu jedenásty zdarma dáme. Poštové útraty my zaokryjeme.

Máme nádej, že s pomocou menovaných pánov podarí sa nám všetky tie kalendáre vybrokovať, ktoré sú planého obsahu, ba neraz i protikresťanské.

Kto chce mať inserát, abo oznam dať jaký v „Kresťanskom kalendári Ľudovej Strany“, prosíme, nám to sdeliť najneskôr behom 10 dňov, ponač kalendár za dva, za tri týždne už celkom hotový vyjde z tlače.

Jedna celá strana stojí 30 zlatých; pol strany 16 zlatých; štvrt strany 9 zlatých.

S úctou

Vydavateľstvo.

Slávna Redakcia „Krestana!“

My nižepodpísaní kňazi volebného okresu veľko-bytčanského, dňa 18-ho júna b. r. vo Veľkej-Bytči shromáždení slavnostne sa osvedčujeme, že nápady proti osobnosti p. farára bytčanského, dôst. pána dr. Jozefa *Teszelszky* namerené, boly celkom bezzákladné a ponevľáč ho známe jako muža charakterného a za ľudovú stranu oduševneného týmto mu úplnú dôveru hlasujeme.

Vo Veľkej-Bytči, dňa 18-ho júna 1896.

S úctou

Josef Sztrányauszky, dekan bytčanský a farár rovňanský.

Ján Príhoda, farár petrovický.

Ján Kaczina, farár zem-kotešovský.

Josef Szteszkal, farár a dekan predmírsky.

Imrich Čajda, farár dolno-hrušovský.

Julius Matuscsik, kaplan ščiavnický.

Rudolf Orauszky, kaplan rovňanský.

Ján Blunár, kaplan kollárovický.

Štefan Krautmann, kaplan turzovský.

Jozef Turdý, kaplan turzovský.

Gejza Schmidt, kaplan predmírsky.

Pavel Gyurinik, kaplan veľko-bytčanský.

Evanjelíci a ľudová strana.

V Považskom Novom-Meste, v dome pána gr. Adolfa *Pongrácza*, 18. júna bola porada ľudovej strany, pri ktorej pod predsedníctvom osv. p. Štefana *Rakovszkého* účasť brali: Alexander *Chvalibogovszky*, Rudolf *Očkay*, Ladislav *Benkeš*, dr. *Markovics* lekár, Ludvík *Čulík* evanjelický farár zo Starej-Turej, a všetci okresní katolícki duchovní. Na porade pán Ludvík *Čulík* požiadal pána prepošta grófa *Pongrácza*, aby prijal kandidátstvo za ablegáta v okresi, a že všetci evanjelíci od jedného až do posledného nášho hlasovať budú. Končne v tom sa ustálili, že v Považskom Novom-Meste 12. júla shromáždenie vydržiavať budú. Dal by Boh žeby naši spolubratia evanjelíci po celej krajine nasledovali príklad p. *Čulíka* a pripojili sa ku ľudovej strane! Toto pripojenie tým viacej očakáme lebo dobre vieme, že liberálna strana aj oproti evanjelikom nepriateľským duchom sa chová. Bratia evanjelíci! Či Vám nie známo, jako Vám tí liberálni tatári vašu autonómiu napadli? Nuž či v náboženskom ohľade ste slobodní, bratia evanjelíci? Či Vám neroztrhali starodávne podelenie cirkevnej autonómie? Či Vám nezničili voľby, keď ste si svojich duchovných volili? Nuž a či ste spokojní s tými novými zákonami? Zaisťe nie! Veď sa aj vášmu náboženstvu protivia tie nové zákony! Ktorý že z vás s radosťou ide k notárovi, aby ho zo sobášil, aby ho do tej štátnej matriky napísal, čo pred tým krátkou cestou u duchovného ste vykonali? Kto z vás privolí k tomu, aby s ätý krst s obriezku bol rovným? Komu z vás ľubi sa zákon beznáboženstva, ktorý pohanstvo za právne vyhlásil? Hľa tie nové zákony aj evanjelickej viere sa protivia. S týmito zákonmi len liberálni tatári sú spokojní, ktorí nemajú, nepotrebujú žiadneho Boha, náboženstva, viery a svedomia. Že neprehaňame, to skutky liberálnych tatárov dokazujú.

Ak liberálni tatári majú Boha, vieru a svedomie, nuž prečože tak nesvedomite kyložia práve v tento mesiac volebné právo statočných slovenských občanov, ktorí daň zaplatili a vojančinu vykonali? Veru keď vidíme, jako liberálni tatári menoslov voličov na r 1897 tak zostavili, že kde bolo pred tým 351 voličov, tam je teraz len 98 hlasov, alebo ešte aj menej, musíme soznať, že kto tieto nesvedomité skutky liberálnych tatárov zná a predsa sa pridrížia stránky liberálnych tatárov, ten je veľký hlupák a zaslúži, aby kožu s neho zodrali, až sa už celkom prebudí. Liberálni tatári utláčajú náboženstvo, národnosť, volebné a všetko občanské právo! Oni nie slobodných občanov, ale otrokov a žobrakov chcú mať, lebo týmto ľahšie dá sa rozkazovať. Žobraka každý môže sotiť, kopnuť, kde chce. Nuž kto si žiada, aby járho liberálnych tatárov ešte i na budúce trvalo? Kto si nežiada, aby už prišla raz opravdivá kresťanská sloboda, aby každý občan svoje práva užívať mohol? Ak si to všetci žiadame, tak spojme sa všetci bez rozdielu viery a národnosti proti liberálnym tatárom. Toto je náš spoločný nepriateľ! Proti tomuto nepriateľovi telom a dušou bojovať musíme, a jestli trepezlivosť mať budeme, aj zvíťazíme, veď nás je mnoho, a liberálnych tatárov je veľmi málo. Nech nám Boh je na pomoci v tomto boji! Bože smiluj sa nad nami, daj nam slobody a pokoja kresťanského!

Valné shromáždenia ľudovej strany po celej krajine.

Radostnú novinu zvestujeme naším milým rodákam, že ľudová strana po celej krajine ohromne sa rozširuje. Čím viacej brechajú liberálni tatári na našu milú ľudovú stranu, tým viacej sa ona rozširuje. Neni beštie, ktorú by oproti ľudovej strane nehuckali, aby ju hrýzla, rozkmásala, roztrhala, práve tak, jako to robili na počiatku s prvými kresťanmi. Avšak namáhanie ich márne bolo. Kresťanov ani ohňom, ani železom vykynožiť nemohli. A čím viacej mordovali, kynožili kresťanov, tým viacej sa rozmáhali. Aj teraz beda tomu, ktorý má toľko smelosti, že verejne sozná že aj on patrí ku ľudovej strane. Takýto od liberálnych tatárov nedostane žiadneho úradu, o najsvätejšie volebné právo ho ozbijajú všemožne ho prenasledujú, na dodavek ho vysmejú a takto mu povedia: ty osel, drž s nami, aj tebe sa niečo ujde, veď my máme v rukách všetkie úrady a všetkie masné hrnce!

Navzdor tohoto prenasledovania a vábenia zo stránky liberálnych tatárov ľudová strana predsa veľmi sa rozširuje. Dôkazom toho sú tie shromáždenia veľké, ktoré sa po celej krajine vydržiavajú. Pre nedostatok miesta len na krátko smienku činíme o týchto shromáždeniach:

28-ho júna shromáždenie bude:

V *Gúte* (Komarňanská stolica), v *Teveli* (Tolnianská stolica). Toto je okres Percela, ministra to vnútorných záležitostí, ktorý od

jedu puknúť sa ide, že ľudová strana ešte aj v jeho okresi opováži sa znak o sebe dať.

29-ho júna:

V **Hajóši** (Pešťianska stolica.) Tu z troch okresov shromaždia sa uhria, nemci.

5-ho júla:

Vo **Vašvári** (Železná stolica), v **Német Palánke** (Báčska st.), v **Szabad-Szt.-Királyi** (Baraňanská st.), vo **Vacove** (Pešťianska st.), v **Tapolezi**, (Zalánska stolica), a čo našich spolu rodákov najviac zaujímať bude, je tá radostná novina, že v Nitrianskej stolici 5-ho júla po poludní o 2 hodinách nové shromaždenie bude v **Piešťanoch** s nasledovným programom:

1. Proslov predsedy. Drží po uhorsky a slovensky: Zoltan Zmeškal veľkostatkár.
2. Naša ústava a revízia. Drží: Vincent Havliček.
3. Podmienky dobrobytu ľudu. Drží: Vincent Vaculík.
4. Uprávnenosť ľudovej strany. Drží: Evarist Czaykovský.
5. Záverečná reč predsedy.

Bratia, sestry 5-ho júla pospiechajte do Piešťan. Ukážte, že smelo a neohrožene sa pridržíate ku zástave ľudovej strany. Idte, počujte veľkomožného pána Zoltána Zmeškála a neobanujete. *On je jedon z tých najprednejších vodcov* ľudovej strany. Jemu je povereno celé Horňo-Uhorsko, aby sťa horlivý apoštol získal slovenský ľud ku našej zástave. Kde koľvek dovčulku na shromaždeniach rečnil, ľud tak sa pripojil ku našej strane, že žiadnym spôsobom nedá sa odtrhnúť od ľudovej strany. Výteční mužovia sú ešte p. Vincent Vaczulík z Holiča, ktorému kresťanská viera už dovčulku mnoho ďakuje; Vincent Havliček neunavený hrdina ľudovej strany a Ev. Czaykovszký, ktorého dobre znáte, že je príkladný muž. Tuto zapotrebné držíme spomenúť ešte, že najväčšie zásluhy pri vydržiavaní shromaždenia ľudovej strany v Piešťanoch krome mnohých svetských a duchovných pánov majú p. Praznovsky, Bruckner a p. Sándorfi. Nech im Boh mnohoráz odplatí, že aj v Piešťanoch sriadili shromaždenie, že by sa ľud o svojich právach skrze výtečných mužov poučil.

Jako počujeme na shromaždení v Piešťanoch od Nitry po Trnavu a po Nové-Mesto celý vidiek sa súčasní, menovite ale nasledovne obce: Drahovce, Zelle, Frašták, Moravany, Jókeó, Lopašov, Alsó-Dombo, Madunice, Mestečko, Vesele, Chtelnice, Lančáry, Sokolovce, Lipotvár, Bučany, Malženice, a iné obce. Dostavte sa čím vo väčšom počte bratia, aby liberáli videli, že

keď je reč o ľudovej strane nič Vám ťažko nepadne. Smelo osvedčte sa, že vy ten nový poriadok nechcete, že z hlbín srdca protestujete oproti nesvedomitému kynoženiu volebného práva, a odtiaľ, kamkoľvek sa rozídete, rozprávajte, čo ste tam počuli, nech sa aj druhý poučujú.

— a.

Svätá zástava.

*Žrd' moja je zahlobená v zemskej pôde,
Plátno moje hore hrá sa s hviezdami.
Z blesku nebies hrdinská mi sila dôjde,
Všemohúci pôvab, krásu dáva mi.
V diale hľadím, v svet sa dívam,
Život čerstvým hájom, nivám.
Nežne kričím na chalúčky, tiché bydlé:
Poďte dietky pod materské moje krídla.*

*Sem sa vrstvy ujarmené, sem sa rýchlo,
Za vás žijem, zo srdca vás rada mám.
Žalujte mi, čo vás bodlo, čo vás pichlo,
Ja ulavím, ja pomôžem sama vám.
Sem sa drahé rody moje,
Horlite za sväté boje,
Čo za pravdu na bojišti, na trnistom
Proti dravým smele bijú antikristom.*

*Sem sa húfy trápené od nenávisti,
Pratě bičmi divokého tyrana!
Čistý vzduch môj sladkú voľnosť vám poisti,
V tóni mojej bôľna zmizne vám rana.
Sem sa milé, driečne duše,
S vami zlámem besných kuše,
Srúcam múry, zničím putá, škrt žalárov,
V tmavé hory vžením plemä psích tatárov.*

*Sem sa krdle hanobené od pohanstva,
Čo i Boha, i svedomie tne, bori!
Meč môj, drúk môj čierne zmrví pekiel pánstva,
Ohyzdného hriechov draka pokori.
Sem sa viery, Krista dráhou!
S vami zhubim peleš vrahov.
Z hodov, zábav luciferských spravím drámu,
Vydobyjem praveký skvost cirkve, chrámu.*

*Sem sa bystro, zúbožené psotné triedy,
Čo s dňa na deň horké slzy máte len!*

Ja strhnem s vás trapné larchy žiaľov, biedy,
Ja vylejem, čo pijate, čaše hlien.
Sem sa, sem za slávu moju,
Shrňajte sa k verných roju!
Nech úzkosti, mizérie kahan zhasne,
Nech vám svieta blahobytu slnko jasne.

Sem sa spešne dolinôčky, šire grúne,
V zvykoch, právach utlačené zástupy!
Duch váš v cnostach, v zmužilosti spevnite, stuhne,
Keď vás pre mňa planých duší hnev tupí.
Sem od vztekých satanášov.
Čo vás jedu krmia pašou!
Chytajte zbraň za slobodu, zákon Krista,
Skôr či neskôr, no zvíťazí pravda zista.

Hore srdcia! krstu žriedlom zmyté pluky,
Očúvajte volajúci neba hlas!
Postavte sa okolo mňa jako buky,
Boh, statočnosť, vlasti dobro žiada vás.
Pri mne zbožnosť, mravy, česť, slasť,
Krem mňa zhuba, zkaža je strasť.
So mnou rozkvet, radosť, sláva sa vymôže,
Bez mňa — och jaj! nedaj zhynúť večný Bože.
Sambulov.

I radostné i žalostné.

•Od Oravy dážd' ide.

Bolo už koncom novembra 1895. Chodil som po Orave volajúc: „Obloky robiť dajte, obloky . . . Pochválen Ježiš Kristus. — Na veky Amen. Vitajte — odvetila známa mi panička. „Ďakujem. Kde že je apuška Paničko? či je doma?“

— Nie, išiel po abecedáre do Námestova, ale len toľko že ho niet.

„A pani učiteľka, maminka je doma?“

— Ani tej niet doma, ešte v piatok odišla s kapustou do Bystrice.

No chvála Bohu — myslím sebe, aspoň raz nezavdám príčinu jej hnevu a nepokoju domácomu. Príde pán učiteľ, poprosím ho o noclah, i pobesedujeme si znova o čom tom; máme dosť materie v týchto prevrátených, plačlivých, úzkostlivých časoch, v nichžto ešte vždy viac žalostného, nežli radostného sa deje.

„Nuž prídu, prídu pán Apuška?“

— Áno, len počkajte, hneď je tu.

Veď počkám, i tak už dnes neidem za robotou, čo chvifa je tma.

— No to u nás prenocujete, bo viem že vás Apuška nepustí; už sa vás naspomína, že kedy príde? Uvarím vám niečo, zavečerate si.

Ďakujem pekne za vašu dobrosrdečnosť paničko, veru budem prosiť, bo môj žalúdok tiež vie, že buď v chudobných, buď v neprajných časoch žije.

Podte dnu, zložte si krošnu, a sadnite si.

Láskavosť jej mňa dnu privábila, farcha krošnu zhodila, ustatý súc od trápneho chodenia, sadol som

si. — Kým ohník chudobnému sklárovi niečo varil a panička niečo habarkovala, modlil som sa za tie učiteľky a vychovávateľky, ktoré v inštitúte kresťanskej mravopočestnosti a ľudumilej vzdelanosti naučily domácu paničku. Práve som dokončil ruženec, keď náhlivým krokom prišiel pán učiteľ s abecedármí.

— Mariško! tu je sklár?

„Tu, tu som“ — ozvali sme sa.

— Vitajte, priateľu!

„Ďakujem“.

— Práve v ceste do domu idúc dozvedel som sa od našich, že po obci chodíte, preto ponáhal som sa, abyste neodišli; i tak niet mojej doma, bez prekážky sa poshovárime.

„Veď dobre pane učiteľu, teší ma, Boh zaplať za vašu priateľskú lásku.“

— Mariško! dáš pášmu priateľovi večeru, a v teplej kuchyni mu posteľ, budete priateľu u nás nocovať.

„Ďakujem vám, nech vás Boh za to požehná, že počestných tak milo prijímate.“

— Nemáte za čo ďakovať, to je našou kresťanskou povinnosťou vás prijať bár o pol noci. — Odpusťte priateľu, kým toto (abecedáre) odložím.

„Prosím, prosím.“

Po dobrej večeri v kuchyni strávenej, prišiel pán učiteľ s fajkou a panička so šitím, sadli si proti mne, a pustili sme sa do úprimného rozhovoru.

— Priateľu môj drahý — riekne učiteľ — ani sa vás pýtať neidem, čo nového, bo viem, že i bez otázky mnoho i radostného i žalostného mi sdelite, keď po svete chodiac, i potešiteľného i smutného zkusíte.

„Veru pravdu máte, pane učiteľu, všeličoho som v minulých dňoch zkusil, rozumiem od toho času, jako som bol naposledy s vami. Pochodil som hodne dedín, miest a chotárov, pri čom môžem doľožiti i to, že sa my nikdy ešte tak čas neminul, jako minulé štyri mesiace. Boly ony pre mňa opravdivou zábavou. Nikdy som ešte nevidel tak rozčúlený svet, jako v poslednú dobu: tu radosť sa javila na tvárach občanov nad rozmáhajúcou, rozširujúcou sa ľudovou stranou, tam zas od bolesti stonuli mnohí cítiac ranu cirkevnopolitickými novotami im zavdanú; tu jedným razom i svietilo i zatemnilo sa ľudom slnko blaženosti, tam zas i raňajšie i večernjšie zapálenie zory hlboko ma dojímaly, — pri tamtých vzdychol som si: príď kráľovstvo tvoje ľudová strano! pri týchto ale: Pane vzhliadni na nás, smiluj sa nad nami v ténosti nastávajúcej. Môžem povedať, mnoho i radostného, i žalostného som zkusil.“

— Hej, priateľu, spomnul ste ľudovú stranu: povedzte že mi, jako stojíme, dobre, či zle?

Veru pane učiteľu, i lepšie by sme mohli stáť, ľudová strana nie len u niektorých lež u všetkých kresťanov mala by mať príbytok, všetci spojenými silami mali by sme sa za ňu zaujať, ju všade, na celej čiare k víťazstvu doprovadiť tým viac, keď ona chce byť našou vysloboditeľkou z nebezpečných pazúr slobodomyselnej vlády. Na všetky strany slyšať hulákanie: nebojme sa, už nespíme, už sa pohybujeme, už sme povstali zo spánku nečinnosti, už žijeme, už pracujeme atď. týmto podobne prespevujeme si; lež, horkýže, — čo nie k odstrašeniu zmužilých, ale k povzbudeniu lenivých, nedbanlivých buď rečeno — nie je tak, nemôžeme my to ešte vôbec povedať, že už nespíme, že žijeme. Znáam kraje, kde ešte a to tuho spia, chrápu, drichmú, kde otcovia ľudu sami

ešte nevstali, nezavolali: hore sa, svitá! Keď si naše povstanie vôbec, čili dosavádzne polozenie ľudovej strany v obraze, v podobenstve predstavím, vidím mravca v mesiaci februári, v chopku veľkým sňahom ešte prikrýtom, jedným pazúrikom hybkať na znak nie toho, že žije, lež, že je nie mŕt y. Či sa týmto nepatrným hybkaním už pohybuje, chodí, pracuje; nie veru. Kde že je ešte pre neho príjemná jar, a páľčivé leto? — Vidiac mnoho ešte spiacich, lenivých, nedbanlivých v pričinení sa za ľud, vzdychnúť si musíme: kde že je ešte príjemná jar a páľčivé leto ľudovej strany, kedy že dokažeme, že usilovne pracujeme? O žiote ľudovej strany vôbec hovoriac, nemáme ešte dostatočnej príčiny tešiť sa. Hovorím vôbec, bo zas jesú kraje — jako v „Kresťane“ čítame, — kde už ľudovej strane sparné leto nastáva, jako na pr. v západných stoliciach, alebo, neďme ďaleko, v dolnom Liptove. Tu už môžeme povedať, že ľudová strana žije, pracuje, že má vodcov neohrožiteľných, udatných bojovníkov, pracovitých mužov, ktorých generálom je osvietený Pán Štefan Rakovszky, cir. kr. komorník, ktorého som mal to šťastie po prvý kráť vidieť a počuť, keď hovoril k nám na válnom shromaždení v Ružomberku dňa 22-ho septembra t. r. — Takto by mala kvitnúť ľudová strana na celej čiare v celom Uhorsku, pridali by sa nám takito mužovia vo všetkých stoliciach.

(Pokračovanie nasleduje.)

Naším ct. čitateľom. S týmto výtis-
kom našich novín posielame naším ct. čitateľom
posledné číslo prvého polroku.

Sú mnohí medzi našimi čitateľmi, ktorí len
na polroka predplatili, ktorým tedy predplatok
s tým číslom vyprší. Sú i takí, ktorí ešte ani
za prvý polrok nezaplatili, tedy sú nám dlžní.
Ba niektorí sú nám dlžní ešte i za minulý rok.

Všetkých týchto úctive prosíme, aby svoju
dlžobu vyrovnali; a ktorým predplatok vypršal,
aby čím skôr na druhý polrok predplatili rá-
čili, aby v rozposielaní sa nestala chyba.

Predplatné podmienky na čele novín sa
nachádzajú.

Ohľadom na čas rýchlo sa blížiacich vo-
lieb, na to prosíme našich privržencov: nech
rozširujú naše noviny v kruhu čím širšom,
aby sme pod zástavu ľudovej strany čím via-
cerých mohli shromáždiť. *Redakcia.*

Čas. 22-ho júna v Budapešti celý deň bol mračný
a menej teplý č s Na večer počal dážď pršať. Úm-
nosť t pla bola 18.9 stupňov. — Po Uhorsku počasie
bolo búrlivé a teploty vôbec ubylo. Najteplejšie bolo

v Cikvenici 20.8 stupňov, najchladnejšie ale v Orav-
skom Podzámku 12.9 stupňov. — Po Europe vo
Francúzsku-Taliánsku — a Rusku počasie je suché,
kdežto v Nemecku a na okolí Karpátov je dáždivé.
Úmernosť tepla ochladla. Najteplejšie bolo v Carihrade
24.3 stupňov, najchladnejšie ale v Christiansunde 9.7
stupňov. — Vo Viedni 15.8, v Ríme 20.8, v Paríži
15.1, v Berlíne 13.0, v Petrohrade 17.8, v Sofii 18.2
stupňov bolo tepla. — Predpovedá sa: Z čiastky
mračný, vlažný čas, miestami trochu dážďa sa môže
očakávať.

Osobné chýry. Izabella kráľovská vojvodkyňa
23-ho júna ráno cestovala do Franzensbadu na viacej
týždňov. — Fridrik kráľovsky vojvoda 23-ho júna
cestoval do Komárna a 24-ho júna prehliadku držal
nad vojskom. — Juraj Brankovič srbský patriarcha
išiel do Temšváru na návštevu srbského biskupa
Nikanora Popoviča: — Jan Sabó samošujvársky grecko-
katolícky biskup 22-ho júna z hlavného mesta odces-
toval do Samoš ujváru.

Otto kr. vojvoda v Rábe. Otto kr. vojvoda
22 ho júna v poľudnie z Viedne prišiel do Rábu, aby
sa s rábskou stotinou svojho husárskeho pluku roz-
lúčil. Kr. vojvoda držal prehliadku nad mužstvom,
23-ho júna dôstojníkov pohostil na rozlučno, a nas-
pák cestoval do Viedne. Vojenskú cvičbu pri Rábe
na jaseň, ako veliteľ povedie. To bude prvou samo-
statnou veliteľskou probou kr. vojvody.

Protí mátohe. Hrozný príbeh v Paduráni pri
Lugoši rozdrážtil ľudí. Nedávno zomrela žena zámož-
ného gazdy Nikolaja Geržína, s ktorou muž veľmi su-
rovo zachádzal. Mladá žena očividomo vädla v roz-
horčenosti nad tým, že sa stala manželkou surového
Geržína, ktorý chorľavú ženu ešte i na smrtelnej pos-
teli bil, tak že žena nezadlho umrela. Keď ju už
pochovali, Geržín cítil hryzenie svedomia; vlastné
svedomie mu šuškaľo, že zlostne učinil. To sa v tak-
j miere rozšírilo, že vo svojej obrazotvornosti zomrelú
ženu vždycky pred sebou videl. Aby tá mátoha, za
čo on to strašd'io pokladal, prestala chod'ť. — Geržín
vymyslel si hrozný plán. Za dobré peniaze a za pá-
lenku najal si troch ľudí a podľa povery tamejšieho
kraja mrtvolu svojej ženy dal vykopať a na kusy
roztrhať. Na druhý deň roztrhané telo ubohéj ženy
našli v járku vedľa cintera. Četníctvo hned vynašlo
zločincov, ktorí svoj skutok aj vyznali, len Nikolaj
Geržín silno tají.

Búrka, prival v Šoproňskej stolici. 20-ho
júna hrozná búrka tiahla vonkoncom severozápadnou
stranou Šoproňskej stolice, ktorá v chotári obiec
Borbolí, Zemeňa a Petófalvy sa skončila pretrhnutím
oblaku. V siatinách následkom toho je veľká škoda,
a búrka vinice väčšmi zničila. V Borbolí voda sa
hrnula až do domov. V Š proni búrka zrútila stenu
jedného domu, v Nemetkerestúri zapálila jeden dom.
Víchrica asi jednu hodinu trvala.

V Dlhompoli (trenč. st.) 20-ho júna sa Mária
Pavelkova z dozavád neznámej príčiny o pravom po-
ludní na povale chalupy svojej obesila.

Chytení drancieri. Z Rábu sa píše: Farár v
Győ szentiváne po tieto dni dostal list podpísaný od
hlavného vodcu Kolomana Boďára, kde pisateľ listu pre
svoju bandu z pätnásť údov pozostávajúcu požaduje
150 zlatých, lebo že ináč bude zle. Farár to oznámil
žandárom v Bőnyi, ktorí drancierov chytili v osobe
tulákov menom Jána Grubiča a Jána Henca. Oni uží-

vali falošné meno Bodár. Podobný list bez výs'edku písali biskupovi v Rábe a kanónikovi Szalymu.

Hrom uderil. V Kömlöve, obci to hevešskej stolice 19-ho júna — jako sa odtiaľ píše hrom uderil do Jána Fajčáka a jeho sluhy, a Jána Homonnaiho na lúke. Seno hrabali, pustil sa na raz veľký dážď, utiahli sa k vozom pred dažďom a vtedy do nich uderilo; tam s nimi boli i test Fajčákov a i Fajčáková žena, týmto sa ale nič nestalo. V tej obci i vlni v ten istý deň hrom zabil dvoch ľudí.

Zo zlata urobení žandári. Dve románske paničky, a síce ženu Brauseana majiteľa to kúpeľa, a slečnu Paraghemianovu na tureckom území chytili zbojníci. Turecké vrchnosti vyslobodili po tridsať hodínovom väzení tie paničky, energickým zakročením donútili tých zbojníkov naspák sa utiahnúť. Len to je neobyčajné v tej veci, že tú účinnosť možno vyjadriť v zlate: výkupné za tie panie požadovali tí zbojníci desať tisíc turekých funtov, a tú cenu turecká vláda sama vyplatila tým zbojníkom. Paničky nepohol sa ani vlas na hlavu, len že malý výlet urobily medzi divor mantické skaly. Keď tých desať tisíc funtov už zbojníci mali, turecká vrchnosť porobila poriadky, aby ich pochytila.

Desať tisíc ľudí v mori. Z Jokohamy (Japonsko) telegraf donáša chýr následovnej hroznej pohromy: Následkom najrozejšej morskej zátohy desať tisíc ľudí sa utopilo. Vlny toho vyliatia, ktoré na 70 míľ sa rozťahly po severnom brehu, mnohé mesta zničily.

Nešťastie na mori. Od Brestu, francúzskeho to prístavného mesta na západ leží mnoho ostrovie menom Quessant. Okolie toho mnohoostrovia je veľmi skalnaté, jako brentanci ho nazývajú, je „nebezpečenstvom lodí.“ Na hlavnom ostrove je sviečaca váža. 19-ho júna strážnik t-j sviečacej váže oznámil stroskotanie lode. Drumond Castle menovaný anglický parník idúc od predhoria Dobrej Nádeje pri ostrovoch Quessant s veľkou rýchlosťou sa ponoril. Na lodi bolo 143 ľudí a len traja sa zachovali. Príčinu stroskotania a hodnoverné drobnosti tej pohromy ešte neznajú. Jeden prameň oznamuje: Loď prišla bližšie, nežli slobodno ku tomu mnohoostroviu, buchla sa o jednu skalu a dostala diery a tak náhle sa ponorila, že sotva bolo možno len myslieť na ochranu. Kapitán a skoro celé osobstvo, jako i všetci cestovatelia spali vo svojich kabínach (komôrkach). I ochranné činky spustil nemal kto. Medzi zachránenými je jeden cestovateľ a dva matrózi. Meno cestovateľa je: Margmard. Podľa iného prameňa osobstvo a cestovatelia všetci boli na polube, ale ani tak nemohli sa zachrániť viacej než traja, lebo loď rýchlo zmizla vo vlnách. Podľa tohoto prameňa na lodi bolo 347 ľudí. Pri ostrove Mo'éne rybári posávkou vytiahli 40 mrtvol. Táto pohroma lode je tým nápadnejšia, lebo more bolo celkom tiché a ani hmly nebolo.

Nešťastie na klzavke. Klzavkou sa menuje tá železnica, ktorá z Pešti do budínskeho zámku, a odtiaľ naspák vynáša a znáša ľudí hore straným vrchom, keď nechcú veľkú zákluču robiť. Pozostáva z dvoch vozňov, jeden ide hore, druhý dolu. Tieto vozne ženie para po povraze z drôtu. Ministerpredseda barón Bánffy 17-ho júna dal veľkú večeru v budínskom paláci a povolal na ňu údov rozličných kongressov: cudzozemských novinkárov, telegrafistov, vodcov kupeckého kongressu, mnohých rakúskych

delegátov, uhorských krajinských vyslancov, diplomatov, a umelcov. Všetci v tej najlepšej nálade zabávali sa až do jedenástej hodiny; o jedenástej večer započali sa rozchádzať. Z ohľadu tejto zábavy spravca klzavky vydal rozkaz, aby klzavka chodila až do jedenástej, lebo inokedy chodievala len do 9 hodiny. O jedenástej hodine mašinista už bol odišiel, a zostal tam len kurič, aby všeličo poupratoval a počítal. Na raz kurič dostane z vrchu ohlas, aby klzavku pohlol do pohybu, lebo že hostia ministerpredsedy chcú ísť dolu. Kurič odpovedal, že už mašinista odišiel, a že on sam nesmie nástroj do pohybu dať; ale strážca drahy Ernest Sávost rozkázal kuričovi Jurajovi Tápaimu, aby len pohlol, že to už aj inokedy urobil. Kurič dal do pohybu mašinu, ale s takou silou, že vozne jako strela vybehly, a horný praskol do múru, tak i spodný dolu, vozne sa roztrepaly, a osoby v nich sa poranily následovne: 1. Karol Prilesky úradník pri kráľovskom dvore ktorý pochopil najhoršie, lebo mu obidve nohy dodrúzgalo, tak že ho hneď museli zaniest do nemocnice sv. Jána. 2. dr. Ján Horovic novinár z Viedne ťažko ranený. 3. Paolo Valera novinár z Milána. 4. Armand Schibsted z Christianie. 5. Julo Klerici z Neapolu. 6. Gustavo Chiesi z Rímu. 7. K. V. Hammer z Christianie, 8. Vivien z Parížu. 9. Konštantin Ives z Parížu a ešte jeden služiaci pri klzavke; títo ostatní sú len ľahšie ranení.

DOPISY.

GOMBÁŠ 22-ho júna.

Velactená Redakcia!

Lastovičky už dávno ku nám prišly, ale p. Kajúch chýrečný náš ablegát len teraz ku nám doletel, aby si hniezdo dôvery v okrese svojím porúchané sladkými slovami oblepil, odrotoval. Lepiť vie on dobre, lež len nedôveru u svojich voličov! Keby len chcel svojím voličom už raz „osobne“ vysvetliť otázku civilného sobášu! On ale má mnoho vážnej práce — preto nemôže ešte ani teraz voličom svojím účty podať šafárenia svojho. Bol síce pri nás na Lubochni, ale asnaď len preto, aby prezrel obstrihaný menoslov voličov. Sotva, že ku nám doletel, jako čo by telefonom upozornení verní jeho špiclíci išli mu vzdaf poklonu. O čom štebotali, to my nevieme: do ť na tom, že sú medzi nami ľudia bez viery, bez citu, bez charakteru, ktorí za žranicu hotoví sú na našu ľudovú stranu vziať i palicu. Palica ale draží taťari! má dva konce, ona dočiahne i vás bohaprádzne volce!

P. Kajúch má tedy zase len vôľu vystúpiť u nás za ablegáta; chce nás zastupovať voličov, ktorých na sneme svojím za civilný sobáš hlasovaním urazil, opovrhnuť znevážil. Kde je tu cit ľudskosti?! My sme ho poctili chlebom, on hodil na nás kameňom. To je ten opravdivý liberalizmus! Pane, mohli ste nám poslať z Pešte švábky, strovy múky, a nie nám uvaliť na krk civilného sobášu strašné muky.

No nech len vystúpi p. Kajúch ešte raz u nás za ablegáta, jestli nemá citu. Jestli pri volbe zvíťazi, my budeme kričať: »sláva mu« nepatrí a jestli prepadne, budeme kviliť, jako židia nad zkazou mesta Jeruzalema, alebo jako Stankovci nad smrťou žida Laknera, ktorého

ešte i teraz oplakávajú a svoj nesmierny žiaľ na Lubochni u Meisnera a Kožucha vínom zalievajú. A to vraj tí najprednejší! Súsedí — Stankovci povedzte nám, či je to statočnosť, keď sa nektorí z vás jako telce na Lubochni ožierajú a korheľstvo svoje, aby vo svojej obci videní neboli, na Lubochni ukrývajú? Títo patria ku tak zvaným tajným liberálom, a robia veľkú radosť obrezaným, krivonosým tatárom.

My ale môžeme vám to sdeliť, že u nás tajných liberálov niet; ktorí sú, to každý u nás vie. Keď by ste vy Stankovci súsednie krčmy nenavštivovali, vtedy by vás ľudia za tajných liberálov nepovažovali! Kto rád s čertom obcuje, istotne jeho privržencom je!

My gombášania z väčšej stránky, chceme mať s Kajúchom svätý pokoj!

Voličia.

ZO SKALICE.

Osvedčenie.

V 25-tom čísle „Kreštana“ v. ct. pán Juraj Quotidian ma vyzval, by som odložil rúšku tajnosti atď. Na osvedčenie toto v krátkosti nasledujúce odpoviem:

1. Pán ev. farár musí byť veľmi krátkozraký, keď v mojej odpovedi na dopis „Opráv-divého Kreštana“ sa potahujúcej, len to najmenšie najde, čo by sa na neho potahovalo, a preto nech si prečíta ten dopis znovu a ja myslím, že ani on sam sa nebude považovať za jednoduchého remeselníka. Že verejná mienka azda jeho považovala za dopisovateľa, toho ja príčinou niesom. Koho nepáli, ten nech nehasí.

2. Že som p. ev. farára, ako liberála opisal, to je istá vec, nenapadol som ale jeho osobu azda, len jako liberálistus, ktorý i jeho veriacich vo veľkej čiastke ktorí ho vzdor náramného kortešovania liberálov za farára zvolili, proticit povzbudil. Ba i na ďalej sa budem usilovať skalických pánov liberálov divotvorné skutky opisovať, ako či len páni liberáli majú to právo nám ľudákom do „buričov, kňazskej zgerby, tmárov, bludárov“ atď. nadávať, a my si tieto krásne priezviská s vďakom do vašku máme strčiť?

3. Prečo nepodpisujem svoje vlastné meno? Zviacero príčin. Nemám tej obyčaje, by som pod každú vec, ktorú som napísal, svoje meno naznačil. Keď p. ev. farár čítava noviny, mohol by vedieť, že vôbec v ktorýchkoľvek novinách články i dopisy bez pôdpisov, ako s utvorenými menami prichádzajú. Keď by ale skalickí páni liberáli chceli moje meno vedieť, pravotné naše zákony i ku tomu im poskytujú spôsob, nech sa páči zaviesť tlačovú pravotu a v tom páde stojím im k službe. Pritom ale vieme, ako s dopisovateľmi ľudovej strany naši páni židia a liberáli zachádzajú! Rozpamätajte sa pane farárko na tie časy, keď ste vy dľa vašich starodávnych zásad účinkoval v našom meste. Na to zaiste len toľko poviete: „Boly časy boly, ale sa minuly.“

Keď teda moje vlastné meno znať chcete, odporúčam vám hore udaný zákonitý spôsob. Toľko o osvedčení.

Teraz ale sdelujem ct. čitateľom Kreštana naše najnovšie skalické udalosti.

Naši páni liberáli sú veľkí priatelia židovskej recepcie, bo aj náš menoslov voličov statočne obrezali. Asi 70 ľudákov vynechali a mestkých drábov, štvrtníkov a hájnikov vpratali do menoslovu. To je tak zvaná liberálna sloboda. Táto udalosť na toľko radostne dojala jedného politického ševca, (pochádza z liberálnej krvi), že na našej millenárnej zábavke začal rečniť, a vychva-

lovať liberálnu vládu a slobodu. Celá jeho reč práve toľko stála, ako to pivo čo pri tejto príležitosti pili. Keď ale dokončil reč, zaraz sa prítomní ozvali a jednohlasite začali volať: »Nech žije ľudová strana,« a pán švec s oveseným nosom zostúpil z trónu, v nádeji oklamáný a pomstil sa na Špricerovom fickovi.

Na druhý deň bola zase zábava pri ktorej poctili našich pánov hasičov, ktorí na odmenu od pánov liberálov a židov im udelenú tak ľahko nezabudnú. Z tohoto môžete vidieť, ako si liberálna strana »ľud« náš váži.

Celú millenárnu zábavu len liberálnej vláde môžeme ďakovať, bo nám dovolila, že za naše peniaze, ktorá ako domovú daň (domestiku) i tak my musíme platiť, sme mohli ísť pod okná očúvať vojanskú muziku, a dívať sa ako naše Sáľky a Rebeky tancujú.

Skalickí kreštanskí voličia, čo že rieknete na ten najnovší popis voličov, a tú millenárnu zábavku? Zaiste to, čo ste riekli tomu liberálnemu ševcovi, keď rečnil, »Nech žije ľudová strana!»

S úctou ostávam, zásadam ľudovej strany verný

Matej Hasič.

CHRÁBOR, 13. júna.

Velactená Redakcia!

Obec Chrabrany pri Veľkých-Topolčanoch patrí medzi chudobnejšie, bo malý chotár má. Predtým, pokým železnica neprerezovala dolinu nitriansku, zapodievali sa obyvatelia zväčša vozením partičky po vidieku až po Tornok; role však — ktorých síce málo majú — zanedbávali. Peniaze síce takto ľahšej do rúk prichádzaly — ale zase i odchádzaly, bo zodrali kone, vozy, rúcho, živnosť kupovať po ceste, prinútení nové sebe zaopatrit, a na rolách len samé úhory alebo chatrná úroda ich čakávala. . . .

Prišla železnica, ľud beďákal, že ztratil prameň výrobkov; čo bolo robiť? Chytil sa lepšej hospodárstva, teraz prvý orie, zápražne kone na volky premenil, hovädziu lichvu pestuje — a lepšia úroda vynahrádza mu ztratený prameň, hošeri pracujú buďto pri železnici, buďto v dielni cukrovej v Tovarnikoch, buďto v robote pri panstvách. . . .

Dost na tom, že tento dobrý ľud žije teraz skoro lepšie, bár nievplyva bohatstvom — a viacej pamätá na Boha a svoje dušné spasenie. . . . A práve toto poslednie povzbudzuje ma, abych obec túto Chrabrany a jej dobrý ľud druhým obciam za vzorný príklad predostavil, čo s najväčšou ochotou následovne činím:

Obec táto má jedného prikladného, a kreštanským náboženstvom naplneného vodcu, tak zvaného modleníka menom: Michala Gogu, ktorý nehľadiac na odplatu zemskú a hmotný zisk všemožne účinkuje, aby kaplnku, ktorá na prosredku stojáca obec túto sдобí, aby — reku — túto kaplnku okrášlil, slušne vystrojil a tak bohoslužbu povýšil mohol. . . .

Toľko robil, toľko klopal na srdca šľachetných spoluveriacich kreštanov, že zaopatřili sebe krásnu sochu bl. P. Marie ludskej, k nej pekný kastlík, veniec, svietničky, oltárik, čo 130 zl. stálo. . . .

Keď však s úfubou pozieraval na krásnu túto

soe u pri pobožnostiach „ruženca,“ srdco mu krvácalo a zarmutené ostalo, bo videl. ako „Kráľovna Nebes“ v tak chudobnej ba špinavej kaplnke prebývať musí. A však ako tomu odpomôcť?

Poradil sa bol s druhým modleníkom Jozefom Kopeckým a potom vezmúc k sebe na pomoc statočného a úctiplného rychtára Imricha Labudu to previedli títo traja poriadni občania, že teraz i kaplnka v nūtri vymalovaná, oltár krásne pozlatený a obnovený. marmorovaný, a novými svietnikami ozdobený jesto. 13-ho júna po predbežnom vysvätení tejže kaplnky, bola zase prvá sv. Omša v nej pri množstve tamejších veriacich, ktorí teraz ešte s väčšou nábožnosťou utiekavaf sa budú k tej mocnej patronke kaplnky sv. Anny, a k mocnej Panej a Kráľovnej Nebies, ako to dosiaľ i činievali.

Táto druhá obeta zase 150 zl. ích stála, ktorá ešte zväčša na plecách týchto troch menovaných leží, nič menej úfnošť je, že nábožný ľud chrabránsky veľmi vďačne donesie túto obeť pre seba jedine, z lásky k Bohu, a pre svoje dušne spasenie, keď by aj od úst sebe musel nečo odtrhnúť

Nech Boh dá každej obci takéhoto nábožného, horlivého, a na hmotný zisk pri processiach neč hajučého vodcu a modleníka.

Očitý svedok.

BREZA, (oravská st). 14. júna.

Velavážený pán Redaktor!

My dolu podpísaní obyvatelia obce Breza, poizene ích prosíme keby ráčili nám týchto pár riadkov do nášho milého „Krestana“ prijať a na svetlo ích vydať, a síce my máme v našej obci jedného od obecnstva vrele milovaného pána učiteľa, ktorý je už u nás 15 rokov a ktorého je meno *Ján Zborek*, tento ale svoju povinnosť svedomite a verne koná, o ktorom môžeme povedať, že on je najmilší otec našich dieťok, on vrele miluje naše dietky, ale jako on ích miluje tak aj dietky milujú, vážia a ctia si ho, pravda síce on ťažkú úlohu má, ponevác on 165 žiakov učí, ale pritom všetkom tak šikovne a múdre si vie svoju školu zaviesť, on je jedon z tých najšikovnejších učiteľov a dôkazom je aj to, že on štyri razy bol pre dobré vyučovanie dietok v novinách vychválený a viac razy už aj premium dostal.

Ponevác ale sprostý, surový a nesvedomitý Tatar pod falošným menom „Dobry Strelc“ v divom Krestane v čísle 6. a 10. udal naproti nášmu p. učiteľovi také falošné, nesvedomité a cigánske články, v ktorých ani jedného slova spravodlivého nebolo, len samé luhárstvo, a tak my nízej podpísaní občania teba sprostý divý Strelcu za falošníka, na cti utrháča a za luhára uznávame, tvoje dva články za to najväčšie luhárstvo, cigánstvo a nespravodlivosť vyhlasujeme.

Obecní a školskí výborníci:

*Ján Šimek, Pavel Michaligo, Pavel Simulcsik,
Štefan Šimurádik, Jozef Šimek, Ján Vnučák,
Ján Nácsin, Ján Pančarik, Ondrej Matejčík,
Jozef Michál.*

NEŠTICH (pri Smoleniciach) 15. júna 1899.

Velactená Redakcia!

Až tak vo mne švetko vre, keď vidím, ako sú u nás uprávnení tí krivonosi, ktorí nás klamú. Že tie chýry „Krestana“ sú nie vymyslené a že ten „Opravdový K.“ hriech zastáva, môžem aj já dokazať. U nás a v Smoleniciach židovskí kupci na miesto kávy, pálený žalud a drevka predávajú. Aby snád, Velactená Redakcia, nepochybovala o mojej žalobe, pripojujem k môjmu dopisu toho židovského tovaru. Som sa pohrozil naničhodníkovi, príbehol, že mi dá ináčšej kávy; tedy sám rozná, že kmíni. Drahí Rodáci! Vy idete za malý tovaroch sa na slnko piecť, mozolovať a taký „kde ruka kde noha“ žid v chládku žalud kála nožíkom, trochu ho upáli a vy si to kupujete za vaše krvavé groše. Hej, keby sme len skôr mali ten náš potravný spolok — ktorý naši priatelia, duchovní už pristrujújú — nepôjdem ani okolo smradúcha. — Veru keby som si to, jako krestan, nedržal za hriech človeku uškodiť, by som židov mlátil. Páni, zdáliš s urovnoprávnením nepriateľov ľudu, nepodporíte revolúciu a socialistov? Čože myslíte, keď pravdu a krestanský ľud necháte hynúť? — A Ty, ľudu môj premilý never židovi, ani keď v andelskom rúchu sa ti predstavuje, lež ver ľudovej strane, za ktorú sa aj naše celé okolie oduševňuje. Nechže ona žije a jej priatelia!

Jozef Gergel kolár.

HOSPODÁRSTVO

Padelanie (falšovanie) potravných článkov.

V terajšom svete už všetko padelajú. Zápas je veľký a mnoho je takých, ktorí chcú žiť bez práce, alebo rýchlo chcú zbohatnúť. Títo potom z jedného krajciara robia što, len že na oplanský spôsob. Zvláštne mnoho je takých ľudí v Judapešti, za ích oplanstvo tedy v prvom rade musíme my hlavnómestskí zaplatiť. Všetci to dobre vieme, že skoro všetky naše potravné články sú padelané, ale proti tomu nemôžeme nič urobiť. Padelateli pokračujú svoju pekelnú činnosť, lebo zdravie obecnstva nepovažujú za taký poklad, jehožto ozbíjanie by ím ztrátu zapríčinilo.

Už i zákonodarstvo sa zaoberalo s touto vecou, aby nadužívania prekazilo alebo potre-stalo a pred troma rokmi zákonom vyrieklo, aby na predaj potravných článkov prisno dávali pozor. Avšak ani toto nariadenie nevyzdvihlo,

uplne túto nerest, čo sa môže dokázať následovne.

Hlavné mesto Budapešť podľa nariadenia zákonodarstva postavilo jeden lučbársky a potravu vyšetrujúci ústav, ktorý teraz vydal ročnú knihu poľažne na minulý rok. Z knihy tohoto opravdu užitočného ústavu, ktorý stojí pod vodcovstvom Mateja Balló dozvieme sa mnohé zaujímavé veci. Dozvedáme sa, že minulého roku preskúmali *minerálnu vodu, salajkovú (sodovú) vodu, ľad, mlieko a smotanu, maslo, olej, sviňskú masť, husiacu masť, múku, chlieb, syr, mäso, cukríky, té, (čaj), kávu, liehové nápoje a korenie*, pretože už i všetko toto padelajú, už jednoducho, už prešibalým sotva poznateľným spôsobom. Predovšetkým môžeme hovoriť o *mlieku*, čo v 1739 pádoch preskúmali. Výsledok bol ten, že zmedzi 1739 mlieka 1254 dokázalo sa byť falošným, alebo dve tretiny z celého. Padelanie mlieka stáva sa najčastejšie vodou, lebo dosť hodne vody znesie, bez toho, že by to neznalec zbadal. Miešanie vodou vôbec len v malej miere konajú, ale preto našli i také mlieko, čo nebolo iného, ako mliekom na bielo zafarbená voda. Zaujímavé je, že miešanie mlieka vodou stáva sa dvojakým spôsobom. Najprv tak, že do vydojeného mlieka nalejú vody, po druhé ale tak, že kravy krmia takou potravou, ktorá mnoho vody v sebe obsahuje (pomyjami, repným listom, kuchinskými ostrižkami), prečo mlieko už v krave sa rozriedi. — I s maslom zle stojíme, čo z toho vysvitá, že zmedzi 261 preskúmaných masiel len 35 našli čistých. Maslo padelajú najprv vodou, potom sadlom, po tretie ale umele maslo vyhotovujú. V mnohých pádoch chyba masla záleží v tom, že opravdivé maslo už v pokazenom stave prinášajú na trh. Oznam ústavu potravné články vyšetrujúceho praví, že Budapešť nástrojeným maslom zaplavili, a že už i v mnohých mestách na okolí je dosť umeleckého masla, čo z Rakúska dávajú donášať. Práve tak, jako mlieko a maslo, padelajú i sviňskú masť, a síce plodami z loja dohotovenými jako margarinom a rastlinnými masťami. Neni bez zaujímavosti, že preskumaná husacia masť len preto bola padelaná, lebo pozostávala z čistej a opravdivej svinskej masti, nie k malej hrôze spotrebujúcim židovským občanom, ktorí takto boli ošudeni. Tak zvaný stolný olej padelá sa tým, že miesto drahého olivového oleja, dávajú iný lacný olej, z čiastky čistý, z čiastky zo všeliakých miešaním dohotovený. Čo sa vína týka, najväčšou nerestou je to, že ho liehom miešajú popri iných nápomocných prostriedkoch. Bohatšiu premenu predstavuje padelaná *paprika*, v čom pri skumaní našli sádru, podsudky, piliny a zvláštne

kukuričnú múku. *Korenie, škorica, šafran* tiež sú vystavené padelaniu a vyminku nečiní ešte ani *sol*. Cukríky v poslednom čase už nefarbia je dovatými farbami, ani nepotrebujú na to toľko obťažujúcej látky, než predtým. Zmedzi mnohých spôsobov jako sa padelá chlieb, nápadnosť spôsobilo to, že jeden pekár v VII. okrese do pečiva miesto vajcového žltka upotrebil kurkumovú farbu. I ľad v mnohých pádoch nemôže sa upotrebyť, totiž k tomu, aby mäso naň položili, alebo aby ho do ochladujúcich nápojov vložili. Čo sa ľadu týka, veľmi sme zaostali a mnoho je ešte žiadúce.

VYOBRAZENIE

Pred očima našima rozprestiera sa divé, ale utešené okolie. Všade, kamkoľvek zrak obrátíme, sú len strmé skaly a ten strašný dojem, čo užiny, hmot vodopadu na mysl človeku činia, zelením jediel tu i tam vysoko sa vypinajúcich len trochu sa zmierni. Tamto, kde ten samotný križ stojí, pred rokmi jeden cestovateľ spadol do prepasti a s dolámanými údami ostal mŕtvý. Ten križ upomína vandrovného na túto nehodu a vyvoláva ho, aby za toho nešťastlivca sa trochu pomodlil.

ODKAZY REDAKCIE.

Rukopisy nedávame naspák a listy bez podpisu mena neberieme do povahy.

Hruštín. Jablonovský. Ďakujeme za článok; i naďalej prosíme, v takom duchu a druhu ráčte pracovať; keď by váš článok hneď i neprišiel, z toho si nič nerobte, lebo v tom páde ho len iné, súrnejšie veci vytiskly, avšak dozaista ho uverejníme.

Skalica. V. P. O. Nikto nemusí pod článok, ktorý do novin píše svoje meno podpísať; dosť, keď to samému redaktorovi sdelí, lebo tento musí znať pisateľa každého článku na ten pád, keď by to súd pohľadával, ináč málokedy sa články v novinách podpisujú vlastným menom pôvodci, väčšmi vymyslenými menami.

Povážska-Bystrica. J. P. List Váš sme dostali; prv ale, než by sme ho uverejnili, pýtame sa vás, či za jeho obsah aj zodpovednosť prijmete? Odpíšte nám toto, a potom ho náležite opraviac vydáme; prvej na žiadan pád.

Obišovce. Pravdomil. Váš list sme dostali, v budúcom čísle ho uverejníme.

Bardiov. A. S. Na vašu otázku odpovedáme: Päť hárkov bude veľký, a všetky rubriky budú tak vyplnené, ako ste písal. — Predbežne my len tento vydáme, v polovici júla bude úplne hotový, tak že môžete ho vziať napredaj.

Piešťany. O. J. Jedon roľnícky gazda odporúča sa do služby, ktorý preto je teraz bez práce, pretože panstvo predalo svoj majetok, ktorý žid kúpil; On ale nechcel u žida zostať. Vrele ho odporúčame.

Budapešť Külső-Kerepeši út »Magy. rugy antagyár.« W. J. Noviny Vám riadne posílame; jestli ich nedostávate, reklamujte ich na pošte.

Rovné. R. K. List váš vďačne uverejníme, len nám odpíšte, jaké máte zamesknanie, alebo jaký úrad, vôbec, čo, čím ste.

Vihnyepeszereňy. H. S. Dostane sa u pána A. Bielek v Tur.-Sv.-Martine.

Spoju tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korešpondenčnej karte nepýta druhé, lebo to je unovánie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví poštará, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný urobiť každý poštový úradník *úplne za darmo*. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte; alebo v liste ho udat u poštovej direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten ošoh, že poštarí väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyslene

Knižná polica.

S dobrým svedomím čo najvreljšie odporúčame slovenskému ľudu knižočku, ktorá vyšla pod týmto nápisom: „*Náš ľud*“, jeho biedy a ako mu treba žiť. Úprimné rady tým, ktorým ešte poradiť možno, lebo „komu není rady, tomu není pomoci.“ Napísal *A. Bielek*. K dostaniu: V *Turčianskom Sv. Martine*. — *Jeden výtisk stojí len 10 krajciarov.*

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 6.60—6.95 zl. Raž 5.95—6.10 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.70 zl. do páleníc 5.10—5.70 zl. na várku 0.00—0.00 Oves: 6.10—6.40 Kukurica: 4.05—4.10. Proso: 5.25—5.50 Vc Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno: 08.75—09.50 Kónopné semeno: 08.75—09.25.

3. Strova: Veľká biela fízula 6.50—7.50; tmavá 8.00—8.50 okruhlá: 6.50—7.50., tarkavá 5.00—6.50. Šošovica 8.00—12. Hrach 0.00—03.50. Čistý 00.00—12.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 15—18. Burgyňa 1.60—1.70. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petrželem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.00—2.80. Slama. Na postielanie: 1.20—1.40 Žup 2.00—2.30

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní adnik 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovezeno bolo: as 381 hospodárskych volov; 220 dojných kráv. Následovné boly ceny. Výborná pára volov do jarma do 360—380 zl. Dojné kravy: za jedon kus 55—150 zl. Trh na ovce: Dovezeno bolo 0913 kusov oviec. Ceny: 11—14.00 zl. za páru, a 18—20 kr. za živý kuo. Sviňový trh: za kilogramm 16—18. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnené.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkany: 26—30 zl. Vosk 164—165. Vajcá 52—60. Loj. Maslo I. 80—160 zl. II. 60—110 mc. Slanina 46.00—50., udená 51—00.00 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156

10. Kraviny vrázkované 170—180.

11. Tefaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

12. Tefaciny najl. víksovky 420—440, stredné 350—365 ťažené a vrázkované 330—340, blysk. remeň najlepši 150—155 prsné listy 160—165.

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Lurdská voda

zo zázračného prameňa, v pôvodných litrových sklenicách je k dostaniu — **Jedine** —

u Gustáva Stampfl,

v Budapešti VIII. Gólya-ulica čís. 24.

Gena bezpoplatku spolu so zao balením 2 zl. 10 kr. ďalej ručníky **Sv. Veroniky** s hodnovernými listinami, kus za 1 zl.

Splácováce

zástavné (nemovité) pôžičky

na majetky, domy, pozemky, dielne,

na kratší alebo dlhší čas, skrze ústav nevypovedateľne, pod najvýhodnejšími podmienkami, taktiež

poverenia na tržnici

(prípadne i bez okrytia hotovosti)

ďalej kúpu, predaj, čaru, prenájem, jako tiež osobný úver odporúča: *vydavateľstvo*

„AGRARIA“

(Hlavné zastupiteľstvo hollandskej úverkovej banky)

BUDAPEŠŤ, Kerepeši-út číslo 73.

Papier makulatúrovy

je k dostaniu u nás; metrický cent stojí 6 zl. 50 kr.

OZNAMY

PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE

LEN VYDAVATEĽSTVO

„KREŠTANA“

PRIJIMA.

— BUDAPEST, —

Prater-ulica číslo 44.

Za oznamy sa musí hneď platiť.

RÉTAY a BENEDEK

PREDTÝM

KRISZTA A JEHO SPOLOČNÍK,

dielňa omšových šatov, cirkev. náradí, zástav a spolkových praporov.

V BUDAPEŠTI, IV. Lipót-utca číslo 21.

Jediní dovážači, Osvieten. a Dôstojného pána kaločského arcibiskupa Juraja Császku a

— „BUDAPEŠŤANSKÉHO OLTÁRNEHO“ —
spolku.

Odporúčajú svoj hojne nastrojený sklad, menovite:

Omšové šaty, kostolné prapory, hasičské, školské, spolkové pohrabné, remeselnícko-spevove-spolkové zástavy. Monštrancie, kalichy, ciboria, kríže, kádidlá, oltárové lampy, sviečne, lígotavé sviečne, sochy vo veľkom výbere. Prijmeme i maľovanie štaciových obrazov, svätých obrázkov, oltára, mariánske tróny, Kristové hroby a kazateľnice podľa jakéhokolvek kresú umelecky vyhotovujeme. Cirkevné látky, čipky, stenové križiky, kríže na pút vo veľkom výbere sú na našom sklade.

Na žiadosť ochotne posielame bez poplatku, soznamy ceny, príhodne vzory.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetky cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávaď na sklade sú a hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Dalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky spláčováce.

Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. xorem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné Odtisky a odposiela ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VII., Práter-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.